

Z dejavnostjo Knjižničarka na obisku korak bližje lokalnemu okolju

Vera Muha
Knjižnica Brežice
vera.muha@knjiznica-brezice.si

Knjižničarji na mladinskih oddelkih splošnih knjižnic iščemo vedno nove in aktualne načine, da bi z njimi nagovorili otroke in jih spodbudili k branju. Z vzgojo mladih bralcev moramo pričeti že v njihovem predbralnem obdobju. V sklopu različnih seminarjev, simpozijev in drugih oblik izobraževanj ter srečanj knjižničarji izmenjujemo svoje izkušnje pri delu z otroki in mladimi. Na takšnih srečanjih se porodi marsikatera ideja za nove programe, včasih pa ti nastanejo iz potreb okolice.

V Knjižnici Brežice imajo pravljicne urice za skupine iz vrtcev in šol že dolgo tradicijo. Z učitelji in vzgojitelji se tako dogovorimo za obisk njihove skupine ali razreda otrok v naših knjižničnih prostorih. Ob srečanju zanje pripravimo pravljico na zeleno temo, uganke, predstavimo jim bonton v knjižnici in pri rokovanju s knjigami.

Skrb za gradivo in uporabnike knjižničnih storitev vseh starosti nam nalaga tudi Zakon o knjižničarstvu (2017), ki v 16. členu določa:

»Splošne knjižnice v okviru javne službe iz 2. člena tega zakona tudi: sodelujejo v vseživljenjskem izobraževanju, zbirajo, obdelujejo, varujejo in posredujejo domoznansko gradivo, zagotavljajo dostopnost in uporabo gradiv javnih oblasti, ki so splošno dostopna na elektronskih medijih, organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle, ki so namenjene spodbujanju bralne kulture, organizirajo posebne oblike dejavnosti za otroke, mladino in odrasle s posebnimi potrebami, organizirajo kulturne prireditve, ki so povezane z njihovo dejavnostjo.«

Zgornja določila veljajo za vse uporabnike, tudi osebe s posebnimi potrebami. V uresničevanju slednjega pa zaposleni v Knjižnici Brežice iščemo nove in primerne načine, kako priti naproti vsem, ki zaradi razdalje ali drugih ovir težje pridejo v knjižnične prostore. Obisk otrok iz vrtcev in šol iz bolj oddaljenih krajev v brežiški občini je za starše pomenil dodaten finančni strošek, saj so morali plačati prevoz, vrtci in šole pa so morale zagotoviti ustrezno število spremljevalcev. Knjižničarki na mladinskem oddelku sta v želji, da bi jim srečanje s knjigo in knjižnico olajšali, oblikovali poseben program, kjer gresta sami na pot in jih skupaj z našim knjižničnim gradivom obiščeta v njihovih prostorih.

Način izvajanja dejavnosti

V Knjižnici Brežice izbrano dejavnost izvajata dve knjižničarki. Vera obiskuje večino vrtcev in osnovne šole (Artiče, Bizeljsko, Dobova, Globoko, Kapele, Pišece in Velika Dolina), Andreja pa Cerklje ob Krki, kjer ima knjižnica v neposredni bližini šole v prostorih Vojašnice Jerneja Molana tudi svojo kolekcijo premične zbirke. Knjižničarki oblikujeta program dejavnosti za

Namen V članku želimo predstaviti dejavnost Knjižničarka na obisku, kakor jo izvajamo v Knjižnici Brežice.

Zasnova V članku pojasnujemo, kaj je dejavnost Knjižničarka na obisku, način izbora dejavnosti in vsebin ter izpeljavo teh.

Metodologija in pristop V članku je uporabljena kavzalna-neeeksperimentalna metoda pedagoškega raziskovanja, saj smo dejavnost izvajali v šolskih letih 2016/2017, 2017/2018 in 2018/2019 ter opazovali odzive udeležencev na dogajanje. Z metodo analize smo predstavili odziv vrtcev in šol na ponujeno dejavnost ter vključeno vsebino. Polje delovanja je bilo interdisciplinarno, saj smo v raziskavi upoštevali delovanje splošne knjižnice, opazovali odzive otrok določene starostne stopnje ter sodelujočih vrtcev in šol. Metoda sinteze nam je služila za povezovanje celotnega dogajanja in raziskovanja.

Analiza rezultatov Dejavnost Knjižničarka na obisku je bila lepo sprejeta, prijave nanjo pa smo omogočili le okoliškim vrtcem in šolam v brežiški občini, katerim obisk knjižnice predstavlja dodatno finančno breme.

Omejitve raziskave V članku smo se omejili na teoretična izhodišča, ki so bila uporabljena v brežiški knjižnici; opisane so metode dela z otroki, predstavljeni so rezultati dela s konkretno populacijo v Knjižnici Brežice v šolskih letih od 2016/2017 do vključno 2018/2019.

Uporabnost študije v praksi Članek predstavlja primer bibliopedagoške dejavnosti, s pomočjo katere želimo v splošni knjižnici mlade navdušiti za branje ter jim predstaviti knjižnico in knjige na drugačen način.

Ključne besede: splošne knjižnice, proaktivna knjižnica, Knjižničarka na obisku, promocija branja, vrtci, šole

Z dejavnostjo želimo v lokalnem okolju ozaveščati »o pomenu razvoja predbralne pismenosti vse zainteresirane deležnike (starše in druge, ki skrbijo za razvoj otrok, vrtce, osnovne šole in druge organizacije)«

prihajajoče šolsko leto in ga v juniju tekočega leta posredujeta šolskim knjižničarjem, da ti z njim seznanijo vzgojiteljice in učiteljice. Namen pošiljanja programov bibliopedagoških dejavnosti ob zaključku šolskega leta za prihodnje leto je, da naše sodelovanje lažje vključijo v svoje letne delovne načrte. Knjižničarji, učitelji in/ali vzgojitelji nas navadno že v začetku novega šolskega leta obvestijo o želji našega obiska, pozneje pa se dogovorimo še o času in temi srečanja. Preden gremo na pot, si v knjižnici pripravimo gradivo na zeleno temo, izberemo pravljico (včasih več kot eno, saj ne vemo, katero otroci že poznajo) v želji, da bi bila za poslušalce primerna in zanimiva. Vedno se pozanimamo o starosti poslušalcev in o temi, ki jo obravnavajo v sklopu vzgojno-izobraževalnega procesa. Navadno naše srečanje poopravimo z ugankami, pri tem pa smo pozorni, da ima vsak možnost odgovoriti na vsaj eno.

Ob obisku knjižničarke otroke seznanimo z bantomom v (splošni) knjižnici. Skupaj ponovimo pravila, ki jih moramo upoštevati vsi, kadar v knjižnici iščemo gradivo. Seznanimo jih z uporabo knjižne kazalke, s katero označimo mesto, kjer na polici ali v zabojčku stoji knjiga, ki smo jo vzeli in jo bomo vrnili nazaj. Otrokom povemo, na kaj morajo paziti, kadar imajo knjigo v rokah. Povemo, da ob listanju knjig ne jemo ali pijemo, da je treba imeti čiste roke in knjige varovati pred stikom z živalmi. V pogovoru navedemo različne vzroke za poškodbe knjig. Opozorimo jih tudi na čas izposoje, tj. da je treba knjige v knjižnico vrniti pravočasno. Dolžina obiska je odvisna od starosti otrok in programa, za katerega se dogovorimo.

Pravljicne urice, katere izvajamo tako v knjižnici kot izven nje v sklopu dejavnosti Knjižničarka na obisku, so bibliopedagoška oblika, s katero otroke uvajamo v svet pravljic in spodbujamo bralne navade. Namenjene so otrokom iz vrtcev in otrokom prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovnih šol.

Otrokom razložimo osnovne pojme, kot so knjižnica, knjigarna, razložimo jim, kaj pomeni knjigo kupiti in kaj knjigo izposoditi. Predstavimo jim različne oblike leposlovja, ki se nahajajo v knjigah (pravljica, ljudska pripovedka, pesmica, uganka). Pokažemo jim tudi različne poučne knjige in neknjižno gradivo, primerno njihovi starosti. Pogovorimo se o ravnanju s knjigami in o obnašanju v knjižnici. Obisk zaključimo s pravljico, ki jo otroci nadgradijo z risbicami. Srečanje pogosto prilagodimo različnim temam. Vsak razred in skupina naj bi vsaj enkrat letno organizirano obiskal splošno knjižnico ali pa knjižničarka njih, saj želimo tako otroke usposobiti za samostojne uporabnike knjižnice.

Dejavnost v luči novih strokovnih priporočil in standardov

Nacionalni svet za knjižnično dejavnost je preteklo leto oblikoval nova Strokovna

■ Kazalci uspešnosti

Leto statistike	Število izvedb	Število vključenih oseb
2016	24	477
2017	9	377
2018	22	494
2019	3	82

priporočila in standarde za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028), ki v poglavju knjižnične vloge opredeljuje razvoj predbralne pismenosti, tej pa sledita še bralna kultura in bralna pismenost otrok. Ob pregledu namena prve knjižnične vloge opazimo, da naša dejavnost, ki jo v knjižnici izvajamo že od leta 2016, sledi danim namenom. Namen dejavnosti Knjižničarka na obisku je že od vsega začetka »razvoj predbralne pismenosti otrok«; pozitiven vliv na »intelektualni, čustveni, socialni, jezikovni in gibalni razvoj otroka; gradnja pozitivnega odnosa otroka do branja, besede, jezika, zgodbe, ilustracije; odkrivanja sveta in knjižnice; ozaveščanje staršev, skrbnikov, organizacij o pomenu razvoja predbralne pismenosti za razvoj otroka v dobrega bralca in za pozitivno oblikovan odnos do branja ter usposabljanje v ta namen; spodbujanje medkulturnega dialoga in sodelovalne kulture.« (2018, 32)

Z dejavnostjo želimo v lokalnem okolju ozaveščati »o pomenu razvoja predbralne pismenosti vse zainteresirane deležnike (starše in druge, ki skrbijo za razvoj otrok, vrtce, osnovne šole in druge organizacije)« (Nacionalni svet ..., 2018, 33), jim svetovati in nuditi potrebno gradivo ter dejavnosti. Prva knjižnična vloga je zelo

povezana z naslednjo, tj. bralna kultura in bralna pismenost otrok. Sklenemo lahko, da v predbralnem obdobju naredimo temelj za poznejša bralna obdobja. Namen bibliopedagoških in drugih dejavnosti v knjižnici je otrokom prikazati branje kot kakovosten način preživljanja prostega časa, zato jim želimo pomagati pri oblikovanju bralnih navad za samostojno branje. V ta namen »/knjižnica izvaja promocijske in motivacijske dogodke za predstavitve branja in sveta literature kot možnosti kakovostnega preživljanja prostega časa, razvoja bralnih interesov, za krepitev statusa branja.« (Nacionalni svet ..., 2018, 35)

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice navajajo tudi možne kazalce uspešnosti, splošne knjižnice pa že nekaj let izdelujemo statistike naših dejavnosti. V nadaljevanju so predstavljeni podatki za dejavnost Knjižničarka na obisku, kot so zabeleženi v letni statistiki delovanja Knjižnice Brežice, čeprav se posamezna bibliopedagoška dejavnost veže na obdobje enega šolskega leta. Upoštevali smo podatke od začetka izvajanja v šolskem letu 2016/2017 do vključno (v tem trenutku zadnjega) 2018/2019. Letna statistika našega delovanja pravi, da smo program Knjižničarka na obisku izvajali kot kažejo podatki v tabeli.

Proaktivna knjižnica je tista, ki išče rešitve in ne čaka le na spodbude iz okolja. Dejavnost Knjižničarka na obisku kaže, da je Knjižnica Brežice na poti k takšni knjižnici. O tem, kako je splošna knjižnica lahko proaktivna knjižnica, piše Polona Vilar. Pridobivanje neuporabnikov vidi kot pozitiven vpliv načrtovanih dejavnosti knjižnice. (Vilar, 2017, 67) V knjižnici opažamo, da z našimi obiski pri otrocih in starših spodbudimo željo po obisku knjižnice in vključitev vanjo. Dejavnost Knjižničarka na obisku tega načrtno sicer ne vključuje, a je opazen njen posreden vpliv na včlanitev in nadaljnje obiske otrok in/ali celotnih družin.

Posebni načini izvajanja dejavnosti

Nekateri naši obiski v vrtcih in šolah so bili v teh letih tudi drugačni, oblikovani po željah vzgojiteljev in učiteljev. Tako je

V knjižnici opažamo, da z našimi obiski pri otrocih in starših spodbudimo željo po obisku knjižnice in vključitev vanjo.

knjižničarka bila gostja na roditeljskem sestanku v popoldanskem času, kjer so se srečanja udeležili otroci in njihovi starši. Na takšnem srečanju pripravimo del za otroke, ki vključuje pravljico, del s knjižno in knjižnično vzgojo pa je namenjen vsem prisotnim. Starše ob tem seznanimo tudi z ostalimi dejavnostmi, ki jih v knjižnici izvajamo in bi bile za njih in njihove otroke primerne, jim predstavimo odpiralni čas osrednje knjižnice in kolekcij premičnih zbirk ter druge storitve.

Dejavnost Knjižničarka na obisku se je lepo povezala tudi z ostalimi našimi dejavnostmi, ki jih oblikujemo za osnovnošolce. V sklopu našega obiska tako izvajamo tudi kvize, jih seznanjamo z gradivom in podatki o življenju in delu posameznih literarnih ustvarjalcev. Tudi tu vsebino prilagodimo željam. V preteklih letih smo tako oblikovali šolsko uro o Ivanu Cankarju za učence od 1. do 3. razreda, ki je bila lepo sprejeta. Naš prvi namen je vsekakor premagovanje razdalje pri stiku s knjižnico in knjigami.

Aprila letos smo dejavnost prijavili v sklop dogodkov Noč s knjigo. Knjižničarka je za eno noč in en šolski dan obiskala osnovno šolo Montessori v Mariboru in jim predstavila del stalne razstave Mini

Navedeni viri

- Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. (2018). Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018-2028). Pridobljeno 9. januarja 2019 s spletne strani http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjižnicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf
- Vilar, P. (2017). Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
- Zakon o knjižničarstvu. (2017). Pridobljeno 28. maja 2019 s spletne strani <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>

Bologna, ki vsebuje gradivo v tujih jezikih in pisavah, postavljena pa je na mladinskem oddelku Knjižnice Brežice. V ta namen se je na pot podala z več kot sto knjigami in o tej bogati raznolikosti seznanila tamkajšnje osnovnošolce. Gre za primer dobre prakse sodelovanja in povezovanja tudi izven lokalnega okolja.

Sklep

Dejavnost Knjižničarka na obisku je nastala spontano, kot odziv na potrebe šol in vrtcev iz lokalnega okolja ter bila med njimi dobro sprejeta. Knjižničarki mladinskega oddelka brežiške splošne knjižnice želita v sklopu obiskov skupin otrok le-te spodbuditi k branju, v njih prižgati iskro radovednosti za vse tisto, kar se skriva v knjigah, in jih napotiti v knjižni hram. Z dejavnostjo bomo v Knjižnici Brežice nadaljevali tudi v prihajajočem šolskem letu. Želimo si, da s knjigo, zgodbo in našim delom pri otrocih, starših, vzgojiteljih in učiteljih vzpostavimo vez prijateljstva – prijateljstva do branja. ●

Konferenca združenja EBLIDA

dr. Gorazd Vodeb
Narodna in univerzitetna knjižnica
Gorazd.Vodeb@nuk.uni-lj.si

Letošnja konferenca evropskega združenja EBLIDA z naslovom »Knjižnice odprte za vse« je bila 25. junija 2019 v Dublinu. Uvodni referat je imela direktorica splošne knjižnice v Aarhusu Marie Østergaard. Predstavila je programski način dela znane knjižnice Dokk1. Program dela temelji na intenzivnem sodelovanju s partnerji, pri čemer je knjižnica odprta za pobude iz lokalnega okolja in različnim partnerjem zagotavlja javni prostor in druge vire za njihovo delovanje. Knjižnica ni več edini pobudnik programa, ampak lahko pobudo prepusti uporabnikom, ki tako niso le pasivno občinstvo, ampak tudi aktivni ustvarjalci programa. Omenila je še, da so v mreži aarhuske splošne knjižnice vse enote tudi t. i. samopostrežne knjižnice, saj so del obratovalnega časa odprte brez knjižničnih delavcev.

V naslednjem referatu je poslanka evropskega parlamenta Marian Harkin med drugim izpostavila pomen knjižnic kot varnih prostorov napram drugim komercialnim ponudnikom informacij. Ti obravnavajo ljudi kot pasivne potrošnike, medtem ko knjižnice zagotavljajo verodostojne informacije za aktivne državljane oziroma državljanom zagotavljajo pravico vedeti ter podpirajo vključevanje državljanov v enotno evropsko digitalno tržišče.

Tema panelnih predstavitev je bila »Knjižnice odprte za vse«. Deidre Maloney iz oddelka za knjižnice na irskem ministrstvu za razvoj je predstavila irsko strategijo za razvoj knjižnic. Eden od namenov strategije je bil splošne knjižnice odpreti prebivalcem. Že v postopku oblikovanja strategije so organizirali javno razpravo, v kateri je lahko sodeloval vsakdo. Strategija med drugim predvideva odpravo članarin in zamudnin.

Cathal McCauley je v svojem referatu predstavil pregled različnih inovativnih storitev irskih knjižnic. Elisabet Rundqvist iz švedske nacionalne knjižnice je predstavila projekt »Digital

first with user focus«. Projekt je namenjen izgradnji digitalnih kompetenc delavcev v splošnih knjižnicah, na ta način bodo izboljšali digitalno pismenost prebivalcev. Projekt bo trajal 3 leta, zanj je namenjenih 2,35 milijona evrov.

Marit Vestlie iz norveške nacionalne knjižnice je predstavila novost norveškega zakona o obveznem izvodu, ki zdaj dopušča dostop do t. i. digitalne kopije tiskanih knjig tudi iz splošnih in visokošolskih knjižnic, vendar le za raziskovalne namene. Predstavila je tudi sodelovanje norveške, švedske in danske nacionalne knjižnice pri projektu večkulturne knjižnice, ki je namenjena beguncem v teh državah. Nacionalne knjižnice so vzpostavile platformo z elektronskimi knjigami v petih jezikih, ki so brezplačno dostopne znotraj sodelujočih držav. Gre za prevode literarnih del iz švedščine, norveščine in danščine.

Pomembna tema konference je bila obravnava strateškega načrta EBLIDE za obdobje 2019–2022. Načrt sestoji iz štirih ravni: politične ravni, zakonodajnega okvira, knjižničnih politik in družbeno-izobraževalnega vpliva knjižnic. EBLIDA

je za namen obravnave načrta pripravila delovno gradivo. Na delavnici za področje knjižnične zakonodaje se je izpostavila potreba po reviziji eblidinih smernic za knjižnično zakonodajo in politiko v Evropi iz leta 2000 ter zapisu pravice do izposoje elektronskega gradiva v zakonodajo. Na delavnici o kazalcih delovanja knjižnic se je pokazala potreba po kazalcih, ki bi lahko prikazali izobraževalni, kulturni in družbeni vpliv knjižnic. Predstavljen je bil konkretni primer vrednotenja dela splošne knjižnice v Franciji ter tudi metodologija ugotavljanja izobraževalnega, kulturnega in družbenega vpliva knjižnic, ki jo je pripravilo francosko ministrstvo za kulturo. V delovnem gradivu so bili omenjeni tudi kazalci ciljev Agende trajnostnega razvoja OZN kot možni kazalci prispevka knjižnic k trajnostnemu razvoju. Podrobnejše poročilo o delavnicah je objavljeno v informativnem biltenu EBLIDE (<http://www.eblida.org>). ●